

**38 HEROÏSCHE
VERHALEN**

Velominati

Wielers goden

DE MEEST HELDHAFTIGE

RENNERS OOIT

WIELER GODEN

**DE MEEST HELDHAFTIGE
RENNERS OOIT**

38 heroïsche verhalen

Velominati

KOSM • S

Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen

KOSM • S

www.kosmosuitgevers.nl

kosmos.uitegevers

kosmosuitegevers

Oorspronkelijke titel: *The Hardmen*
Oorspronkelijke uitgever: Pursuit Books,
een imprint van Profile Books Ltd, Londen
© 2017 Frank Strack
© 2018 Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen

Vertaling: Erik de Vries, Edwin Krijgsman
Omslagontwerp: Anton Feddema
Vormgeving binnenwerk: www.intertext.be

ISBN 978 90 215 6790 7
ISBN e-book 978 90 215 6791 4
NUR 489

Alle rechten voorbehouden / All rights reserved
Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd en/of openbaar
gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op
welke andere wijze en/of door welk ander medium ook, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Deze uitgave is met de grootste mogelijke zorgvuldigheid
samengesteld. Noch de maker, noch de uitgever stelt zich echter
aansprakelijk voor eventuele schade als gevolg van eventuele
onjuistheden en/of onvolledigheden in deze uitgave.

INHOUD

<i>Voorwoord</i>	7
<i>Proloog</i>	9
<i>Opmerking over stijl</i>	16
 DEEL I // LES ROULEURS	17
1. EDDY MERCKX, DEEL I // Het Onwaarschijnlijke Uur	21
2. NICOLE COOKE // De geboorte van een Wielergodin	27
3. SEAN YATES // Altijd vol gas	31
4. MARIANNE VOS // Olympische wegwedstrijd 2012	37
5. EDDY MERCKX, DEEL II // België, april 1971	41
6. REBECCA TWIGG // De geest is sterker dan het lichaam	45
7. JACKY DURAND // Ga ervoor of ga naar huis	49
8. ANNIE LONDONDERRY // Alles wat jij kan, kan ik beter	53
9. BERNARD HINAULT // De Das tegen De Hond: Parijs-Roubaix 1981	57
10. MEGAN FISHER // Overwinnen	63
11. FRANCESCO MOSER // Passista	67
12. RIK VERBRUGGHE // Vijftiende etappe Tour de France 2001	71
13. BERYL 'BB' BURTON // Britse tijdrif van twaalf uur 1967	75
 DEEL II // LES GRIMPEURS	79
14. LUCIEN VAN IMPE // De Vlaming met de bolletjes	83
15. STEPHEN ROCHE // La Plagne, juli 1987	89
16. MARCO PANTANI // Les Deux Alpes	95
17. ANDY HAMPSTEN // De Gavia, 1988	99
18. NAIRO QUINTANA // Regel 9 Grimpeur	103
19. RICHARD VIRENQUE // Cracked Actor	107
20. TYLER HAMILTON // Zijns ondanks een COTHO	113

⚙️ DEEL III // DE KLASSIEKERSPECIALISTEN	117
21. ROGER DE VLAEMINCK // Monsieur Parijs-Roubaix	123
22. LIZZIE DEIGNAN // Een Dame voor de Sport	125
23. GILBERT DUCLOS-LASSALLE // Never Say Die	129
24. JAN RAAS // Nederland heeft ook zijn Wielergoden	133
25. EDWIG VAN HOOYDONCK // 'Eddy Bosberg'	137
26. SEAN KELLY, DEEL I // Wapens	141
27. MAPEI // Kasseien vreten, lijm verkopen, regels smeden	145
28. ANDREI TCHMIL // Parijs-Roubaix 1994	149
29. PETER VAN PETEGEM // April 2001	155
⚙️ DEEL IV // LES DOMESTIQUES	159
30. TONY MARTIN // Panzerwagen	165
31. MATHEW HAYMAN // Parijs-Roubaix 2016 – de loonslaaf in de hel	169
32. JENS VOIGT // Conans grote strijd	173
33. ADAM HANSEN // Batman	177
34. EROS POLI // Mont Ventoux, Tour de France, 1994	181
⚙️ DEEL V // I VELOCISTI	187
35. FREDDY MAERTENS // Een bidon met champagne	193
36. DJAMOLIDIN ABDOESJAPAROV // De champ op de Champs	197
37. SEAN KELLY, DEEL II // Meer dan een stel benen	201
38. ROBBIE MCEWEN // Juli 2007	207
<i>Finale</i>	211
<i>Verklarende woordenlijst</i>	215
<i>De Regels</i>	227
<i>Meer lezen</i>	249
<i>Dankwoord</i>	251
<i>Fotoverantwoording</i>	253
<i>Wielergodbiografieën</i>	255

VOORWOORD

Het is vreemd, je was zo'n slappeling toen je begon, ik weet nog dat ik dat dacht. Ik vond dat je te snel opgaf. Maar om de een of andere reden ben je harder geworden dan de meesten van ons, dat gebeurt normaal gesproken niet.

Christian Vande Velde tegen mij,
ergens in 2011

Natuurlijk had hij gelijk, ik ging niet wielrennen om elke keer tegen de spreekwoordelijke bierkaai te vechten, ik ging wielrennen om koersen te winnen zoals mijn helden Miguel Indurain en Maurizio Fondriest dat deden. Al dat afzien bij die 1100 keer dat ik niet won had ik niet ingecalculerd, om nog maar te zwijgen van alles wat ik moest verduren als ik niet op de fiets zat. Als ik dat had geweten, had ik er nog wel even goed over nagedacht. En het dan waarschijnlijk toch gedaan. Ik ben er nog steeds gek op, snap je, ondanks al het afzien. Het professionele wielrennen had een fatale aantrekkingskracht op me; op het moment dat ik het ontdekte was mijn lot bezegeld. Het leek totaal waanzinnig. Ik had geen idee hóe waanzinnig, totdat ik tot de gelederen toetrad.

Het was een en al regels. De hele sport werd erdoor gedictieerd, alles was ervan doortrokken. Maar goed, dat moest ook wel, want niemand had ze verdomme ooit opgeschreven. Ieder van ons moest ze door schade en schande leren; als je dat niet deed, kon je het verder schudden. Maar deed je het wel, dan liet je het stigma van neoprof achter je en werd je *un homme du métier*, wat vertaald kan worden met 'iemand die de kunst beheerst'.

Ik was een behoorlijk goede kunstenaar. Zo noemden de Fransen me zelfs: 'l'Artiste' (nou ja, dat deed Cyrille Guimard, maar niet in positieve zin – meer als een vriendelijke terechtwijzing). Maar het was beter dan

Le Dandy zijn, zoals ik ook wel werd genoemd. Over die periode in mijn leven had Christian vDV het waarschijnlijk toen hij zei dat ik een slappeling was. Hij had gelijk: een zandkorreltje kon mijn machinerie tot stilstand laten komen (ik las in *L'Équipe* zelfs dat een *directeur sportif* dat over mij zei, wat trouwens niet bevorderlijk was voor onze relatie).

Waar het om gaat is dat ik uiteindelijk volkomen ontspoorde doordat ik een slappeling was en fouten maakte: doping, bedrog, leugens. Allemaal door slap te zijn en een foute liefde. Ik stond niet voor mijn eigen normen en waarden: ik zonk diep weg in een duister gedeelte van het metier dat altijd al bestaan had maar waarover nooit echt werd gepraat: doping. Ik zonk heel diep. Ik raakte alles kwijt. Toen kwam ik terug en werd weer helemaal verliefd op de sport. Hun regels konden me niets meer schelen, ik hield me alleen aan die van mijzelf. Langzamerhand werd ik een steeds sterkere en betere wielrenner en, mag ik wel zeggen, een beter mens.

Daar draait het in dit boek allemaal om: wielrenners die hun eigen regels hanteerden. Want weliswaar leert ieder van ons in het begin de regels van de anderen, maar we raken pas echt gehard als we onze eigen regels gaan opstellen.

David Millar

Joop Zoetemelk (l) gunt Eddy Merckx de overwinning al voor de start, gezien die ouderwetse instappers.

EDDY MERCKX, DEEL I

Het Onwaarschijnlijke Uur

Het Werelduurrecord onderscheidt zich van andere Wielervedstrijden doordat het over een bepaalde tijdsduur wordt verreden, niet over een bepaalde afstand. Bij een normale wielerskoers gaat het erom de voorgeschreven route in een zo kort mogelijke tijd af te leggen. Daar schuilt een aanzienlijk psychologisch voordeel in, en het kan ons er dan ook toe aanzetten om nog *nét* iets harder te trappen, vooral bergopwaarts. Met de top in zicht kunnen we een extra tandje bijzetten om maar zo snel mogelijk een einde aan het lijden te maken.

Bij het Werelduurrecord heeft een dergelijke tactiek geen enkele zin. Zoveel mogelijk afzien, een uur lang. Niet meer, niet minder. Zestig minuten. En dan de rondjes tellen om te weten welke afstand je hebt afgelegd. Maar dat is nog niet alles. We hebben het hier niet over een glooiend parcours waar je op een afdaling snelheid kunt maken om daarmee op de volgende beklimming je benen, al is het maar voor even, wat te ontzien. We hebben het hier over een uur op een meedogenloze wielersbaan. De zwarte lijn op de baan stelt een virtueel ovaal voor dat de lengte van een rondje bepaalt. De renner dient zo min mogelijk van die lijn af te wijken om zo min mogelijk extra afstand af te leggen; een uur lang steeds maar rondjes draaien, waarbij één gemiddeld rondje in minder dan dertig seconden moet – en héél wat minder als je het record hoopt te gaan verbre-

*En laat het aldus geschreven zijn:
niemand ziet er wanneer hij lijdt beter uit dan De Profeet.*

ken. Op grond van de lengte van de wielersbaan en de afstand die je beoogt, betekent het verbreken van het record 120 rondjes of meer, tegen de klok in; hopelijk ben je beter in bochten naar links dan Derek Zoolander.

Alvorens een poging te doen zal een renner bepalen hoe ver hij denkt te kunnen komen en echt alles uitdokteren, zoals de gemiddelde rondetijden en zelfs een rondeschema om zich aan houden, als hij ook maar een kans wil maken. Een extra lastig aspect hier is dat de renner op een *baan*-fiets zit, niet op een echte wedstrijd-fiets; de versnelling kent één stand, dus kun je niet naar een lichtere versnelling als je merkt dat je naar de klote gaat. Het is een definitieve keuze en hoe goed of slecht die is, weet je pas wanneer je aan je poging begint, een beetje zoals die keer dat je neef je tot een halsbrekende toer op je skateboard uitdaagde.

Want pak 'm beet honderd rondjes vechten tegen duizeligheid en verveling, dat is wel je minste zorg. De grootste is dat je bij elke pedaalslag een voor een de vezels van je spieren afbreekt, waardoor er elke keer weer

wat minder functionele spiermassa overblijft voor de volgende omwenteling van de pedalen. Uitgaande van honderd omwentelingen per minuut – omdat dat het rekenwerk simpel houdt en iedereen een hekel aan moeilijk rekenwerk heeft – zijn dat 6000 pedaalomwentelingen waarbij je spieren in fysiek opzicht tot minder kracht in staat zijn dan bij de voorafgaande omwenteling. Maar je moet blijven gaan; het is van cruciaal belang het goede ritme aan te blijven houden.

Er is een slechte mop over een oude en een jonge stier die boven op een heuvel naar een stel grazende koeien in het dal staan te kijken. De jonge stier zegt tegen de oude: ‘Laten we erheen rennen en een van die koeien bespringen!’ Waarop de oude stier zegt: ‘Wat dacht je ervan om erheen te *wandelen* en ze allemaal te bespringen.’ Het Werelduurrecord, dat is denken als de oude stier.

Eddy Merckx was de Beste Wielrenner Aller Tijden. Voordat Merckx met de doortrapper de baan betrad, was het Werelduurrecord drieëntwintig keer verbroken, door de grootste namen in de sport. Fausto Coppi en Jacques Anquetil hadden het beiden in hun bezit gehad; beiden werden als de beste rouleur van hun generatie beschouwd. Maar degene die het voor het eerst in zijn bezit kreeg en het Werelduurrecord populair maakte, was Henri Desgrange, de bedenker en organisator van de eerste Tour de France. Henri had er zijn zinnen op gezet Wielrenners nog meer te laten afzien en nog betere manieren te verzinnen om de mens op de fiets te testen. En een lange reeks Wielrenners onderwierp zich aan die test, op zoek naar een niet meer te verbeteren Werelduurrecord. Op het moment dat Eddy in 1972 een poging deed, was het record in handen van de Deen Ole Ritter, die in 1968 48,653 kilometer had weten af te leggen.

Het Werelduurrecord verbeteren betekent voluit gaan, maar ook om zo consistent mogelijk te zijn in je rondetijden, vanwege het eerder genoemde vermaledijde spiervezelafbreekeffect. Eddy had evenwel andere plannen. Er bestaan ondergeschikte records voor de snelste tijd op 10 en 20 kilometer, die niets te maken hebben met het Werelduurrecord maar die hij en passant ook wilde pakken, gezien zijn niet te stillen honger naar overwinningen. Dit hield in dat hij zijn poging als de jonge stier moest beginnen, en als de oude stier moest voltooien.

Merckx gebruikte elk aerodynamisch hulpmiddel dat hem ter beschikking stond, met inbegrip van een uit één stuk bestaand zijden skinsuit en

een speciaal door Ernesto Colnago gebouwd frame. Hij liet zijn derailleur en stuur uithollen om al het overtollige materiaal te verwijderen in een poging de fiets zo licht mogelijk te maken. Hij had als eerste een stuurstang van titanium, een materiaal waarvan men in die tijd nog niet alle mogelijkheden zag. Als je die stuurstang beter bekijkt, zie je dat hij was vervaardigd uit een stevige stalen staaf en met de hand gevijld. De sporen van het vijlen zijn nog zichtbaar.

Merckx vestigde, uiteraard, een nieuw Werelduurrecord van 49,431 kilometer, maar moest na zijn poging wel van de fiets worden getild. Nadat hij weer een beetje op adem was gekomen, zei hij:

Tijdens dit uur, het langste uit mijn hele carrière, heb ik geen momenten van zwakte gekend, maar het was nergens makkelijk. Je kunt het Werelduurrecord niet vergelijken met een tijdrif op de weg. In dit geval kun je niet even wat rustiger aan doen, om een andere versnelling of een ander ritme te kiezen. Het Werelduurrecord vereist een totale overgave, permanent en voluit, die je met niets anders kunt vergelijken. Ik ga het nooit meer proberen.

Later zei hij dat de poging hem een jaar van zijn carrière had gekost; ik ben alleen maar blij dat dat van het einde van zijn carrière afging en niet van het begin of het middelste gedeelte.

Ruim acht jaar later was er ene Francesco Moser met een aerodynamische ultrahightech fiets voor nodig om het record van Merckx te verbeteren. Mosers record bleef tot de jaren negentig staan, toen Chris Boardman en Graeme Obree elkaar als recordhouder afwisselden, met gebruikmaking van steeds weer nieuwe posities op de fiets. De techniek ontwikkelde zich sneller dan de UCI (de Internationale Wielervereniging) kon bijhouden, dus vaardigde die nieuwe regels uit die alleen nog maar het eenvoudigste model fiets toestonden.¹⁰ In 1997 zette men een volgende stap (terug) en

¹⁰ De UCI, de Union Cycliste Internationale, is het bestuursorgaan van de Wielersport. Wordt ook wel de Union Cycliste Irrationale genoemd; een bestuursorgaan dat vaker in de weg zit dan soelaas biedt. Stak de kop in het zand in de jaren negentig en nul, toen de doping welig tierde, maar voelde zich wel geroepen de innovaties in de wielertechnologie aan banden te leggen, hoewel het daar, door weer Werelduurrecordpogingen op tijdrif fietsen toe te staan, ietwat op terug lijkt te komen.

werden de regels van het Werelduurrecord zó veranderd dat alle pogingen vanaf dat moment alleen maar gedaan mochten worden op een fiets in 'Merckx-stijl': ronde buizen, wielen met spaken en naar beneden gebogen stuur. Alle eerdere records met gebruikmaking van aerodynamisch materiaal werden geherclassificeerd als 'Beste Menselijke Prestatie'-afstanden en het record van Merckx van 49,431 kilometer werd geijkt als het officiële Werelduurrecord.

De eerste renner die een poging deed om dit nieuwe (oude) record in Merckx-stijl te verbreken was Chris Boardman, die het met maar liefst tien meter verbeterde. Boardman was een echte wielersfreak die zelfs de samenwerking zocht met Royce, een kleine onderdelenfabrikant uit Engeland die voor hem niet alleen maar vrijwel wrijvingsloze naven en trapassen vervaardigde, maar ook speciale spaaknippels ontwikkelde die in de velg waren verwerkt. Boardman was dolenthousiast over die innovatie en overtuigd van het aerodynamische voordeel ervan. (Jaren later bleek in een windtunnel ironisch genoeg dat de spaakmoeren geen enkel meetbaar voordeel opleverden, behalve natuurlijk het psychologische.)

In 2015 kwam de UCI eindelijk weer bij zinnen en paste de regels aan om de aerodynamische foefjes die wereldwijd bij tijdritten worden gebruikt, toe te laten. Dat zorgde voor een hausse aan pogingen, die uitmondde in de waanzinnige afstand van Bradley Wiggins van 54,526 kilometer op de Lea Valley-wielersbaan, die ook werd gebruikt bij de Olympische Spelen van 2012 in Londen.¹¹

¹¹ Het is goed om eraan te herinneren dat de Beste Menselijke Prestatie van Chris Boardman in 1996 56,375 kilometer was, dus Wiggo werd nog altijd technisch afgetroefd.

Jazz hands!

Ja, de uitrusting is perfect; we hebben medelijden met de modderige kasseien die Andrei op het punt staat te verslinden.

Het is tijd dat we stoppen met dat softe gedoe en leren van
DE MEEST HELDHAFTIGE RENNERS OOIT

Onder wie:

Eddy Merckx die zichzelf bij het verbreken van het werelduur-record zo verwondde dat hij volgens eigen zeggen zijn carrière met een jaar verkortte.

Marianne Vos die liever een wedstrijd verliest dan in het peloton te gaan zitten afwachten tot iemand het initiatief tot een ontsnapping neemt.

Stephen Roche die bij uitputting als oplossing gewoon op een zwaarder verzet ging rijden totdat hij in een ziekenauto eindigde.

Jan Raas die niemand een overwinning gunde, zelfs niet in de meest onbeduidende kermiskoers.

Nicole Cooke en **Edwig Van Hooydonck** die doping afwezen en zo eeuwige roem verwierven.

Wielergoden gaat over de onvergetelijke daden van de 38 meest heroïsche renners ooit. Over hun moed, hun bravoure en hun perfecte dosering van kortzichtigheid. Hun verhalen worden verteld door het illustere rennerscollectief de Velominati, dat ook *De Regels* schreef.

De mannen en vrouwen in *Wielergoden* bewijzen dat afzien op een fiets ons bevrijdt van onze dagelijkse beslommeringen, of om het in de woorden van Lance Armstrong te zeggen: de pijn is tijdelijk, het opgeven is voor eeuwig; een bewijs dat zelfs eikels inzicht kunnen hebben.

Met een voorwoord van **David Millar**

9 789021 567907

www.kosmosuitgevers.nl

**KOS
M•S**

NUR 450

Kosmos Uitgevers,
Utrecht/Antwerpen